

בשמך רחמנא

א אוסרי חג לתנות עיזוים
בשמיני עצרת הם נעזים
גשם מטר בו נחזים
דין חזות פני עושה חזים

5 התאספו יחד בחג האסיף
[ו] שמחה על שמחה להוסיף
זרוע קודש למו החסיף
חצרות קודש נפשם להכסיף

10 טעם עידון מתקי משמיני
יעודנו להפיח בטובת שמיני
כר נרחב למו בהשמיני
לעצרת נעצר יום שמיני

ככ>תוב> ביום >השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו> (במ' כט, לה)
>ונאמר> אל יי ויאר לנו >אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח> (תה' קיח, כז)
>ונאמר> יספתה לגוי יי >יספת לגוי נכבדת רחקת כל קצוי ארץ> (יש' כו, טו)

א' ארץ / נובבה ממעונה
יצוריה להענינה

כותרת. מעמד ב 2 הם] בו ב ג 4 דין חזות פני] דצים וגיל ורננות (רננות ג) יי ב ג 7 קדשך ב 8
קודש] קדשך ובצד תוקן: ביתך ב / כהכסיף ב 10 להפיק ב / בטובת שמיני] קטרת ושמיני ב 11
להם בשכני ב 12 לעצרת וכו'] לעיצור עצרת ביום השמיני ב שרשרת פסוקים. ונ' אל יי וכו']
ויספו ענוים ביי שמחה וג' ב

א. 1 אוסרי חג: כינוי לישראל, על פי תה' קיח, כז הנדרש בבבלי, סוכה מה ע"א-ע"ב בין לעניין
זקיפת הערבות בצד המזבח, בין לעניין אגידת ארבעת המינים ובין לעניין מצוות עינוג החג
במאכל ובמשתה. לתנות עיזוים: לספר גבורותיו של הקב"ה. 2 נעזים: מתחזקים בברכת ה'. 3
גשם מטר בו נחזים: ביום זה זוכים ישראל לברכת המטר הגשם. נחזים: נמטרים, מלשון
חזים. ראה זכ' י, א ובבר' ר יג, יב (מהד' תיאודור-אלבק, עמ' 120-121): 'חמשה שמות נקראו לו,
עב אד ענן חזיז'. 4 דין: שמחת. חזות וכו': אפשר שמתכוון למצוות עלייה לרגל (דב' טז, טז)
ואפשר שכוונתו שבירידת גשמים יש משום התגלות פני שכינה (ראה בבלי, תענית ז ע"א). עושה
חזים: כינוי לקב"ה, על פי זכ' שם. 5 התאספו יחד: בעת העלייה לרגל למקדש. 6 שמחה על
שמחה להוסיף: נראה שכוונתו שבשמיני עצרת נוספת שמחה על שמחת חג הסוכות. ראה גם יש'
כט, יט ומדרשו בתנחומא תזריע ז, ז (מהד' בובר, יח ע"א): 'אמר הקב"ה אתם משמחין את המצות,
אף אני אוסיף לכם שמחה, שנאמר ויספו ענוים בה' שמחה'. כן ראה יש' כו, טו ומדרשו לעניין
שמיני עצרת למשל בתנחומא (הנדפס) פינחס טז (צג ע"ב): 'אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה עליך
להוסיף לנו מועדות ועלינו להקריב לפניך קרבנות ולכבד אותך יספת לגוי ה' נכבדת, א"ל הקב"ה
לישראל חייכם איני מחסר אתכם ימים טובים אלא מוסיף לכם מועדות שתשמחו בהם שנא' ביום
השמ"ע'. 7-8 זרוע וכו': על פי יש' נב, י. והכוונה להתגלות שכינה לעולי רגלים. חצרות קודש:
לצירוף ראה יש' סב, ט. נפשם להכסיף: על פי תה' פד, ג. כדי לגרום לעולי רגלים לערוג למקדש.
נראית גרסת כ"י ב: 'כהכסיף', ורצונו לומר: כשנכספה נפשם למקדש. 9-10 טעם וכו': נראה
ששיעורו: ישראל יתענגו על מטעמיו המתוקים של הקב"ה המפיצים ריח שמן טוב. מתקי משמיני:
לצירוף ראה נחמ' ח, י. להפיח בטובת שמיני: ראה שיה"ש א, ג: 'לריח שמניך טובים שמן תורק
שמך'. 11-12 כר נרחב למו בהשמיני: על פי יש' ל, כג: 'ונתן מטר זרעך ... והיה דשן ושמן ירעה
מקניך ביום ההוא כר נרחב'. ושיעור הטורים: כדי שה' יברך את ישראל במרעה דשן, נבחר שמיני
עצרת ליום תפילת הגשם. לעצרת: לאספת העם לתפילה. נעצר: נבחר, או: נקבע כמועד אספה.
א'. 13 נובבה: הפרח אותה. ממעונה: מן השמים (ראה דב' כו, טו). 14 יצוריה: של הארץ.
להענינה: להביא עליהם ענני גשם.

15 ומבְּרִכּוֹתֶיךָ שֶׁבַע נָא
בְּמִגִּינַת אֵב נָם יִקַּח נָא

ב>רוך< מגן

ב מְיוֹשֵׁר חַג זֶה בְּעִיצוּמוֹ
נְחַג חַג בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ
סֵלָה יַחְגוּהוּ עִם מַעְצִימוֹ
עַדִּי עַד יִוְנַחְלוּ תַעְצוּמוֹ 20

פֶּר וְאֵיל מִיּוֹחָדִים
צוּר עוֹלָמִים בָּם מִיּוֹחָדִים
קִהִילַת [ג]וֹי בְּאַרְץ יִחִידִים
רוֹנָנִים וְעוֹלָצִים וְחוֹגְגִים וְחָדִים

25 שֶׁכֶן טוֹב לַפְּנוֹת הַיָּמִים
שִׁיכְנָם לְבֹא בְּמִלִּיאֹת הַיָּמִים
תְּכַלִּית שְׁבַעַת הַיָּמִים
תִּקְפוּ לְהַקְרִיב שְׁבַעַת כְּבָשִׁים תְּמִימִים

ככ>תוב< והקרבתם עלה >אשה ריח ניחח ליי פר אחד איל אחד שבעה כבשים בני שנה
שבעה תמימים> (במ' כט, לו)
>ונ>אמר> ומי כעמך ישראל >גוי אחד בארץ אשר הלך האלהים לפדות לו עם לשום לך שם
גדלות ונוראות לגרש מפני עמך אשר פדית ממצרים גוים> (דה"א יז, כא)
>ונ>אמר> ויכלו את הימים >והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את
עולותיכם ואת שלמיכם ורצאתי אתכם נאם אדני אלהים> (יח' מג, כז)

17 בעצמו ז 18 נחגג] נוה[. ז 19 יחגוהו] חסר ז 20 עד עולם ז / נחלו ד ז 21 בו מיוחדים
נוסף ד ז 22 בו ד ז 23 גוי אחד נוסף ז 24 וחוגגים] חסר ז שכו וכו' [...] ת ימים מונעמים ז
25 טוב לפנות] סוכ[. לבוא במלאת ד 26 שיכנם וכו' שכן סוכה לפ[... ..] מים ד / שכוים ז / לבוא
חסר ז / במלות ז 27 תכלית וכו' תכף שמי[... ..] בנעימים ז / ימים המונעמים ד 28 תקפו וכו'
תקריבו עולה שבעת ימים ז / להקריב שבעה כבשים] [שב]עת ימים ד / כבשים] חסר ה שרשרת
פסוקים. ונ' ומי כעמך וכו' ונ' אבוא [...] [...] נדרי ה / קחו עמכם דברים וג' נוסף ה / [...] כעץ
שתול וג' נוסף ה / ונ' עולות מחים אעלה לך וג' נוסף ה / ונ' ויכלו וכו' ונ' אז תחפוץ ד אז
תחפץ זבחי צדק עולה וכליל וג' ה ונאם זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו נוסף ז

16 במגינת: בזכות הגנתו. אב וכו': כינוי לאברהם, על פי בר' יח, ד. נם: אמר.
ב. 17-18 מיושר: נראה שפירושו: מכוון, מיועד להיות. בעיצומו: בגופו. נחג חג בפני עצמו: ראה
פדר"כ ביום השמיני כח, ו (מהד' מנדלבוים, עמ' 429): 'א"ר יוחנן שמיני רגל בפני עצמו'. 19 סלה:
לעד. עם מעצימו: כינוי לישראל המגדילים שבחו של ה'. 20 יונחלו תעצומו: ינחלו את עיצומו של
החג, או: יבורכו בחוזק ובעוז. ראה תה' סח, לו. 21 פר ואיל מיוחדים: ראה פדר"כ (שם): 'שמיני...
קרבת בפני עצמו, פר אחד איל אחד'. 22 צור: כמו: לצור. צור עולמים: כינוי לקב"ה, על פי יש' כו,
ד. בם מיוחדים: בפר ובאיל. ואולי רומז למדרש בתנחומא פינחס טו (מהד' בובר, עח ע"ב): 'כך אמר
הקב"ה לישראל, כל קרבנות שהקרבתם בשבעת ימי החג על אומות העולם הייתם מקריבים, אבל
ביום השמיני עצרת תהיה לכם, גלגלו במה שאתם מוצאים, בפר אחד ואיל אחד'. 23 קהילת [ג]וי
בארץ יחידים: כינוי לישראל, על פי דה"א יז, כא ועוד. ונראה שהפייטן דורש את מספר קרבנות
החג: פר אחד ואיל אחד כנגד ייחוד ה' (טור 22) וישראל גוי אחד (טור 23) ושבעה כבשים כנגד
שבעת ימי סוכות (טור 27-28). 24 רוננים ועולצים: לצירוף ראה תה' ה, יב. וחדים: ושמחים. 25
שכן טוב: נראה שהוא כינוי למקדש. אמנם אפשר שיש לקרוא: 'שכן טוב', והוא כינוי לקב"ה,
והלשון על פי מש' כז, י. לפנות הימים: נראה שכוונתו: כשפנו הימים והגיעה העת. 26 שיכנם
לבוא: נראה שכוונתו: העם פנו ללכת איש למקום משכנו ביום השמיני. במליאות הימים: כששלמו
ימי חנוכת המקדש. 27 תכלית שבעת ימים: לסוף שבעת ימי חג הסוכות. 28 תקפו להקריב:
התגברו ישראל להקריב קרבן שמיני עצרת.

ב' 30	אלהים / משמי עלייה יאזין שועתינו ברציה ויטליל לנו תחיה בצדק נעקד בהר המוריה	ב' 30	פריים / נשלמה שפתינו בעוצר אסיפתינו [ויערב לך זמירותינו] בטללי תחי להחיות ישיני רדומינו
-------	--	-------	--

ב' 30	ב' 30	כ"ז בו / תוחלתינו כי הוא תהילתינו [יחון ידע שאיריתנו] ובטללי ישע יחיה רדומינו
-------	-------	---

ב>רוך< מ>חיה<

ג	שילמנו שבעת ימי חגיגה סוף שבועה הוספו לחגיגה לתת חלק לשבע הנחגה וגם לשמונה היום לחגיגה	35
---	---	----

40	מדוק יפתחו ארובות להשביע צמחי רבבות היום נבושר טובות ירידת גשמי נדבות	
----	--	--

מסוכה לבית לשוֹבב שינונים
מנחתינו לך תערב כקדמת שנים

*29 נשלמה שפתינו בטלו באדמתינו ו בטלו [....] תינו ה *30 בעיצור ה *32 בטללי וכו' [....] להחיותינו ה

33 שלמנו ד / שילמנו לך נוסף ו / שבעת] חסר ו / החגיגה ו 34 שבעה ושבעה נוסף ז / הוספנו חגיגה ד ה ו הוסיפו ז 35 לשבעה ד ו ז [..] בעה ה 36 היום] בו ז / לחוגה ה ו לחוגה ז 37 מרום ד 38 לצמחי ז 39 בטובות ה ו 40 יורדות ד / ערבות ה ו 41 לבית] חסר ז / נשוב ד שובב ה ו ז / בשינונים ד שוכנים ה ו אמונים ז 42 מנחתם ה ו ז / לך תערב] לערוב ד ה ו ז / כקרבנות ד כקדמוניות ו כקדם השנים ז

ב' 29 משמי עלייה: סמיכות נרדפים. ללשון ראה עמ' ט, ו. 30 יאזין שועתינו: הלשון על פי תה' לט, יג. ברציה: ברצון. 31 ויטליל לנו תחיה: ויוריד לנו טללי תחיה. 32 בצדק נעקד וכו': בזכות צדיקותו של יצחק. *29 פריים וכו': על פי הושע יד, ג. המחרוזת משתרשרת מן הפסוק האחרון של שרשרת הפסוקים על פי כ"י ד (תה' נא, כא). *30 בעוצר אסיפתינו: בהתאספנו ביום שמיני עצרת. סמיכות נרדפים. ללשון השווה יואל א, יד. *31 [ויערב לך זמירותינו]: ההשלמה מ"כ"י ה. *32 בטללי... רדומינו: השווה יש' כו, יט. רדומינו: כינוי למתים. *29 בו: בה'. המחרוזת משתרשרת מן הפסוק האחרון של שרשרת הפסוקים על פי כ"י ז (תה' קיח, כד). *30 הוא תהילתינו: על פי דב' י, כא. *31 ידע: ייתן פניו.

ג. 33 שילמנו שבעת ימי חגיגה: השלמנו את החגיגה של שבעת ימי הסוכות. 34 סוף שבועה הוספו לחגיגה: בסוף שבעת ימי סוכות נוסף יום אחד של חג - שמיני עצרת. 35-36 לתת חלק לשבע וכו': על פי קה' יא, ב ומדרשו למשל בפדר"כ ביום השמיני כח, ד (מהד' מנדלבוים, עמ' 429): 'ר' לוי א' תן חלק לשבעה, אילו שבעת ימי החג. וגם לשמונה, ביום השמיני עצרת תהיה וגו'. לשבע: שבעת ימי סוכות. לשמונה: לשמיני עצרת. 37 מדוק: מן השמים. 'דוק' כינוי לשמים על פי יש' מ, כב. יפתחו ארובות: על פי מל' ג, י: 'אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די'. 38 צמחי רבבות: כינוי לישראל, על פי יח' טז, ז. ומכל מקום הצירוף נושא גם את משמעותו המילולית: להוריד מטר כדי להשביע את צמחיית השדה. ו'רבבות' רומז גם ל'רביבים', גשמים. 39 היום: ביום שמיני עצרת, ש'בחג נידונין על המים' (משנה ר"ה א, ב). גשמי נדבות: הצירוף על פי תה' סח, י. 41 מסוכה לבית לשוֹבב: ביום השמיני שבים ישראל מסוכתם לביתם. שינונים: אולי הוא כינוי לישראל שהתורה משוננת בפייהם, ואפשר שצ"ל: 'שינונים'. כלומר: למודים.

ותיחדו בְּשִׁמְנֵי בְּנִיצוּחַ שׁוֹשְׁנִים
נוֹיָהֶם כְּהִלְכוּ וְאָכְלוּ מִשְׁמָנִים

ככ<תוב> ויאמ[ר] להם לכו אכ<לו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות יי היא מעוזכם> (נחמ' ח, י)
וג<אמר> וערבה ליי <מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות> (מל' ג, ד)

45 ג' קדמוניות / כְּזֶכֶר שְׁנֵים לְהַשְׁלִימוֹ
יֵרַח אֵיתָנִים קָרָא שְׁמוֹ
יוֹם בְּיוֹם כְּקָרִינוֹ שִׁילוֹמוֹ
נִקְהַל בְּנִקְהֵלוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה

45 *ג' מְעוֹזְכֶם / בְּזֶכֶר אֵיתָנִים לְהַשְׁלִימוֹ
יֵרַח אֵיתָנִים קָרָא שְׁמוֹ
יֵשַׁע נְבוֹשָׁר בְּשִׁילוֹמוֹ
כְּנִקְהֵלוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה

ככ<תוב> ויקהלו אל המלך שלמה <כל איש ישראל בירח האתנים בחג הוא החודש השביעי> (מל"א ח, ב)

ג' 50 הַשְּׁבִיעִי / רוֹן שְׁבַעַה וְשִׁמּוֹנָה הוֹנֵהָ
בְּשִׁבְעָה חוֹנֵךְ בְּשִׁמּוֹנָה הַחֵג
יֵרָצָה חֲגִינוֹ עֵת יוֹחַג
כְּעֵשׂ שְׁלֹמֹה אֶת הַחֵג

ככ<תוב> ויעש שלמה [בעת ההוא] את החג <וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום> (מל"א ח, סה)

43 ותיחדו] ניתנו ד נתגאלו ה ו / כניצוח על נוסף ה בניצוח על נוסף ו 44 נוייהם וכו' ואכלו] נפציח כנם לכו אכלו ו [...] אכלו ה / נאוייהם ד שרשרת פסוקים. ככ' ויאמ[ר] להם וכו'] עד לאין נוסף ה / לאדנינו] ליי ה / ונ' וערבה וכו'] חסר ד ו ז ונ' גשם נדבות [...] יף [...] ה ונא' והיה יי למלך על כל הארץ וג' נוסף ה ו / ונ' ימלך יי לעולם וגו' ואתה קדוש אל נא נוסף ה ו ז 45 קדמוניות וכו'] טורים 45-56 חסרים ה ו ז

רגילים. ראה גרסות כה"י: 'שוכנים', 'אמונים'. 42 מנחתינו וכו' שנים: על פי מל' ג, ד: 'וערבה ליי מנחת יהודה וירושלם כימי עולם וכשנים קדמוניות'. 43 בניצוח שושנים: ראה מדרש תהלים מה, ג (מהד' בובר, קלה ע"ב): 'אמר להם הקב"ה הכל מכם, כשם שהשושנה הזו פורחת ולבה למעלה, אף אתם כשתעשו תשובה לפני, יהא לבבכם מכוון למעלה כשושנה הזו, אותה שעה אביא הגואל, שנאמר אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה, כשיפרח כשושנה, לכך נאמר למנצח על שושנים'. 44 נוייהם וכו' משמנים: כפי שהלכו ישראל בימי נחמיה לבתיהם בשמחה ובביטחון, ראה בפסוק הראשון בשרשרת הפסוקים.

ג' 45-46 קדמוניות וכו': נראה שכוונתו: הקב"ה החליט להשרות שכינתו במקדש שלמה בחודש תשרי כיוון שבו נולדו האבות. ראה פס"ר ו (מהד' איש שלום, כד ע"ב): 'והאלהים שחשב לערב שמחת בית המקדש בחודש שנולד בו אברהם בירח האתנים זה חודש תשרי, ולמה הוא קורא ירח האיתנים החודש שנולד בו אברהם שנאמר משכיל לאיתן האזרחי (תה' פט, א)'. קדמוניות: כינוי למקדש שלמה. ראה ויק"ר ז, ד (מהד' מרגליות, עמ' קנח): 'כימי עולם, כימי משה. וכשנים קדמוניות, כימי שלמה'. כזכר: אולי צ"ל: 'בזכר', משום החתימה. להשלימו: לבנות את מקדש שלמה. ירח איתנים: מל"א ח, ב. 47-48 יום ביום כקרינו שילומו: על פי נחמ' ח, יח: 'ויקרא בספר תורת האלהים יום ביום מן היום הראשון עד היום האחרון ויעשו חג שבעת ימים וביום השמיני עצרת כמשפט', וכוונתו: כשם שקראנו בתורה בכל יום מימי חג הסוכות את קרבנות החג (במ' כט, יב-לט). שילומו: כינוי לקריאת פסוקי הקרבנות, על שם 'ונשלמה פרים שפתינו' (הושע יד, ג). נקהל: כן נזכה להיקהל למקדש כבימי שלמה. 45 מעוזכם: כינוי לבית המקדש. בזכר איתנים: ראה ביאור המקבילה. 47 בשלומי: בשלום המקדש, או: בהשלמת המקדש.

ג' 2. מכאן ואילך על פי כ"י ד. 49 השביעי: בחודש השביעי. רוֹן שְׁבַעַה וְשִׁמּוֹנָה הוֹנֵהָ: נראה שכוונתו לחיוב לומר הלל בסוכות ובשמיני עצרת, כנזכר בבבלי, סוכה מז ע"א: 'שמיני רגל בפני עצמו הוא, שכשם ששבעת ימי החג טעונין קרבן ושיר וברכה ולינה - אף שמיני טעון קרבן ושיר וברכה ולינה'. 50 בשבעה חונך בשמונה החג: כוונתו לחנוכת מקדש שלמה שנמשכה שבעה ימים ולאחריה עשו יום שמיני עצרת, ראה דה"ב ז, ט: 'ויעשו ביום השמיני עצרת כי חנכת המזבח עשו שבעת ימים והחג שבעת ימים'. 51 חגיגנו: קרבנו (ראה תה' קיח, כז), או: מועדינו. עת יוחג:

יֹסֵף / עָלָיו נִעְשָׂה בְּטוֹב טַעַם
מִשְׁטָן וּמִפְּנֵי כְּהוֹנָח בְּנוֹעַם
רִיבּוֹתֵינוּ יִשְׁמַח כְּהוֹיֵשׁ יִשְׁעָם
כְּבִשְׁמִינִי שִׁלַּח אֶת הָעָם

כַּכְּ^כ **תוֹב** ^כ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שָׁלַח אֶת הָעָם ^כ וַיְבָרְכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ לֵאחֲלֵיהֶם שִׂמְחִים וטוֹבֵי
לֵב עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ ^כ (מל"א ח, סו)
וְאַתָּה קָדוֹשׁ ^כ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל ^כ (תה' כב, ד)

יָמִים שִׁבְעָה בַּסּוּפָה	ד
הִזְהַרְנוּ דָּת מְסוּכָה	
זָכְרוֹן אַרְבַּע מְסוּכָה	
הַשְּׁמִינִי עֲרֵבוּ לַנִּסְכָּה	60

כגשם בְּשָׁמַיִי בְּעֶלֶךְ
זְכוּר לָנוּ בְּעֵבִי עָרֶךְ
הַדֶּרֶת הַדֶּר פְּרִי עֵץ
וּמִפְּרִי מַעֲשֵׂיךָ תִּשְׁבַּע הָאָרֶץ

65 לך בְּשִׁמְיִי נֹכַח
אֲשֶׁר לְשִׁבְעֵי הַחֹתֶכָּה
חֶפֶץ לְהִרְבּוֹת בְּמַצּוֹת תִּמְרָה כָּה
וְנִהְרֹת יִמְ^כחֲאוּ כָּה

57 בסוכה] הזכרנו תחן מסוכה נוסף ה' ו' 58 הזהרנו וכו' שירות וזמר בתחן לערוכה ה' ו' [...] כרנו תחת מסוכה ז' 59 מסוכת] מצות היום לחשכה ה' ו' מצות נסוכה ז' 60 ערבו וכו' השמיני עוד בו (יין ה' ו') לנסכה ה' ו' ז' 61 כגשנו ה' ו' ז' / בעלץ] לך בתרץ ה' ו' 62 זכור וכו' לזכור לנו חגיגת צבי ארץ ו' [...] חגיגת [...] [...] [...] / בעבי ארץ] בצבי ארץ ז' 63 הדרת וכו' והדרתה פרי עץ הדר שוכן שמי ערץ ו' [...] [...] [...] / עץ ארץ נוסף ז' 65 ראש ניכף נוסף ו' ראש [...] [...] [...] / נוסף ה' / נקוד ונכף נוסף ז' 67 חפץ ה' חפוף ז' / להרבות] חסר ז' לוקחי ה' / במצות] נוסף בין השיטין ד' מצות ז' 68 נהרות ז'

לעתיד לבוא. 52 **כעש וכו' החג:** כקרבן שלמה וכחגיגתו בעת חנוכת המקדש.

ג. 53 **יום עלך נעשה:** אולי כוונתו: יום חג לכבודך נעשה, אך הלשון נראית מגומגמת (ללשון ראה נחמ' ה, יט). אפשר שצ"ל: 'עולה נעשה', וכוונתו לעתיד לבוא. **בטוב טעם:** הצירוף על פי תה' קיט, סו. 54 **משטן ומפגע כהונח בנועם:** כימי השלווה במלכות שלמה, על פי מל"א ה, יח: 'ועתה הניח יי אלהי לי מסביב אין שטן ואין פגע רע'. 55 **ריבבותינו:** רבבות ישראל. 56 **כבשמיני וכו' העם:** כשמחת ישראל בסיום חנוכת המקדש, ראה בפסוק הראשון בשרשרת הפסוקים.

ד. 57-58 **ימים וכו':** בשני טורים אלו רבים חילופי הנוסחות וקשה לעמוד על גרסתם המדויקת. **ימים שבעה בסוכה:** על פי ויק' כג, מד. **דת מסוכה:** נראה שהוא כינוי לתורה על שום מש' ט, ה: 'שתו ביין מסכתי'. גרסת כ"י ה ו שונה לחלוטין, אך נראית כתיקון לקושי שבמחרוזת. 59 **ארבע:** גרסת כל כה"י: 'ארבע מצות'. אפשר שכוונתו לארבעת המינים הנמנים בפיוט להלן. **מסוכת:** הנוסח משובש. גרסת כ"י ה ו: 'היום לחשכה', ונראה שכוונתו שבשמיני עצרת מצוות ארבעה מינים אינה נוהגת. 60 **השמיני:** נראה שכוונתו: גם בשמיני עצרת. **ערבו לנסכה:** נעמה לישראל הקרבת הנסכים. ללשון ראה הושע ט, ד. 61 **כגשם:** נראית גרסת כה"י: 'כגשנו', כשבאנו לפניך לתפילה. **בעלץ:** בשמחה. 62 **בעבי ערץ:** בענני השמים, כלומר: בהורדת הגשמים. **ערץ:** כינוי פייטני לשמים. 63 **הדרת הדר פרי עץ:** הדרתו של האתרוג. ראה ויק' כג, מ וספרא אמור פרשה יב פרק טז (מהד' וייס, קב ע"ב). 64 **ומפרי וכו':** על פי תה' קד, יג. ראה מדרשו בבבלי, תענית י ע"א: 'לתניא: מים העליונים במאמר הם תלויים, ופירותיהן מי גשמים, שנאמר מפרי מעשיך תשבע הארץ'. 65 **נוכף:** נכפוף ראשנו ביראה. ראה גרסת כה"י. 66 **אשר וכו':** נושא הטור הוא היום השמיני, שמיני עצרת. **הותכף:** נקבע כסמוך. 67 **חפץ:** נושא הטור הוא הקב"ה. **להרבות:** אולי כוונתו: להרבות בשכר, אך יותר נראית גרסת כ"י ה: 'לוקחי', והוא כינוי לישראל. **תמר כף:** הלולב, ראה ויק' כג, מ. 68 **ונהרות וכו':** על פי תה' צח, ח וראה מדרש תהלים צח, ב (מהד' בובר, ריא ע"ב

70 יום שמיני סיח להרבות
יתרו תלמי רחובות
יאמר בענף עץ עבות
זורמו מים עבות

75 עם שופכי לב כמים
בשמיני תבעו מים
ובשכר ערבה יצמחו
כערבים על יבלי מים

80 להניף דישוני
כז[ית] רעני
משמעי עוני
יפקוד ויעניני

85 היום ישעני
בצל משעני
בשובו למכוני
אל בית מעוני
ביום השמיני יעניני
נורא וקדוש

ה
[...ונגה לבד מאלה
עם האלה... ..] האלה

כי... <ה>אלה / יהיה לכם
ולא...
[.....] [קדוש] 5

[מיום] הראשון ועד שביעי

69 שיח ה ז 70 יתרו וכו' להשביע לצמחי רבבות ז / רחובות] תנובות ה 71 יאמר] יאמרו נא ז
73 ענה עם נוסף ה 74 אשר בשמיני נוסף ז ואשר [...] נוסף ה / תובעים ה ז 75 ערבה וכו'
לקיחת צמחי שמים ז 76 יהיו כערבים נוסף ז 77 דשוני ז 79 משמעי וכו' משמי מעוני ה ממעונו
ישקיף ויושיעני ז 80 יפקוד וכו' יחד במגנו ימגניני ז / ויעניני] לאחריו נוסף ביום השמיני כי
אתה אלהי עולם חי וקים מ נ וק ה 81 היום וכו' בשובו אל בית מעוני ז 82 בצל וכו' בצלו
יושבני ז 83-85 בשובו וכו' היום לפניו בטובו ישימני נורא מרום וקדוש ז

ואילך): 'נהרות ימחאו כף. בשמחתן של ישראל, אמר ר' נחמיה בשלשה מקומות נאמר דבר זה ...
וכל עצי השדה ימחאו כף (יש' נה, יב), שהיו מכים ענף על ענף, אין כף אלא ענף, שנאמר פרי עץ
הדר כפת תמרים, נהרות ימחאו כף...'. 69 סיח: תפילה (ומתוארת בטור הבא). 70 יתרו תלמי: על
פי תה' סה, יא. רחובות: המרחב, הארץ. 71 בענף וכו': בזכות קיום מצות ההדס נזכה לירידת
הגשם המתוארת בטור הבא. בענף עץ עבת: ראה ויק' (שם) וספרא אמור (שם). 72 זורמו וכו':
תה' עז, ית, וראה מכילתא דר"י מסכתא דויהי ד (מהד' הורביץ-רבינ, עמ' 104): 'וכן הוא אומר
זורמו מים עבות ... אלו העליונים'. 73 עם וכו' כמים: כינוי לישראל. הלשון על פי אי' ב, יט. 75
ובשכר וכו': הנוסח משובש כמוכח מהעדר החרוז. 76 כערבים וכו': יש' מד, ד. 77 להניף דישוני:
יורד לטורה האחרון של החרוזת: הקב"ה יפקוד את ישראל שיזכו שוב להרים את הדשן מעל
המזבח (ראה ויק' ו, ג). 78 כז[ית] רעני: ההשלמה על פי כ"י ה, והלשון על פי תה' נב, י; יר' יא,
טז. 79 משמעי עוני: מחטאיי הידועים, אבל גרסת כ"י ה: 'משמי מעוני' (סמיכות נרדפים) נראית
עדיפה. 82 בצל משעני: בהגנה שאני נשען ובטוח בה. ראה גרסת כ"י ז: 'בצל וישובני'. 83-84
למכוני... בית מעוני: כינויים למקדש.

ה. 1 מאלה: נראה שמדבר בקרבנות החג. 2 עם האלה[...]: אולי יש להשלימו: 'עם האלהים'.

	בְּכָל יוֹם וְיוֹם [....] עֲרֵכִי דֵת שְׁעִשׁוּעִי	
10	נֶגְדַּ אֲוֻמוֹת שְׁבַע[ים] הַקֶּרְבָּתִי פְּרִים שְׁבַעִים לְמַפּוֹרֶשׁ ב[....] שְׁבַעִים	
	סוּד שְׁמִינִי מְיוֹחַד בְּפֶר אֶחָד [וְאֵיל] אֶחָד לִי אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד	
15	אֶחָד <ד> / מַעַמ[..] יִקְבֹּץ אֶתְכֶם <...> יוֹעַ <...> יִי וְ<...> ז <...> וְשׁ <...> ל <...> ק <דוֹשׁ>	
20	עֲרֵכִי[י] שְׁבֻעִים הַשִּׁיאֲנִי וְעַמִּים שְׁבַעִים שְׁנ[אֻנִּי] וְתַחַת אַהֲבָתִי יִשְׁטַנּוּנִי	
	פִּיחַת בְּקֶרְבָּנוֹתֶיהָ לְהִתְמַעֵט כָּל יוֹם אֶחָד לְהַמְ[ע]ט כִּי חֶסֶד לְאֻמוֹם יִתְמַעֵט	
25	צוֹ הַיּוֹדֵעַ יְמֵי תְּמִימִי[ם] לְהַקְרִיב עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים שְׁנ[אֻנִּי] <כָּב> שִׁים <תְּמִי> מִים	
	[תְּמִימִים] / [....] לְכֶם <...> יוֹ <...> יִי וְ<...> ז <...> וְשׁ <...> ל <...> ק <דוֹשׁ>	
30	קִידוּשׁ מִזְבֵּחַ בְּקִינו[מו] לְהַקְרִיב עָלָיו בְּקוֹמוֹ	

3 כִּי <...>: אולי יש להשלימו: 'פְּיָמִים'. 6 [מִיּוֹם]: השלמה מדעתי. [מִיּוֹם] הראשון ועד שביעי: ימי חג הסוכות. 7-8 בכל יום ... שְׁעִשׁוּעִי: נראה שכוונתו: בכל יום מימי החג הקרבתי קרבנות כסדר האמור בתורה. דת שְׁעִשׁוּעִי: כינוי לתורה. 9-10 נגד... שְׁבַעִים: ראה למשל פדר"כ ביום השמיני עצרת ט (מהד' מנדלבוים, עמ' 433): 'דא"ר פנחס כל אותן שבעים פרים שהיו ישר' מקריבין בחג כנגד שבעים אומות העולם שלא יצדא העולם מהם'. 11 לְמַפּוֹרֶשׁ [....] שְׁבַעִים: אולי יש להשלים: 'בְּשִׁמּוֹת שְׁבַעִים', והוא כינוי לקב"ה. ראה ש"א ורטהימר (מהדיר) 'מדרש אותיות דרבי עקיבא השלם נר"א', בתי מדרשות ב, ירושלים תש"מ, עמ' ש: 'שבעים שמות יש לו להקדוש ברוך הוא בפירוש'. 12 סוּד שְׁמִינִי מְיוֹחַד: כוונתו: ייחודו של היום השמיני. 13 בְּפֶר ... אֶחָד: קרבנות שמיני עצרת. ראה במ' כט, לו. 14 לִי ... אֶחָד: זכ' יד, ט. 15 אֶחָד: כינוי לקב"ה. מַעַמ[..]: אולי יש להשלים: 'מַעַמִּים'. 18 עֲרֵכִי[י] שְׁבֻעִים: שבעים פרים הקרבים במשך חג הסוכות. הַשִּׁיאֲנִי: הורה לי להקריב. 19-20 וְעַמִּים ... יִשְׁטַנּוּנִי: ראה תנחומא פינחס יד (מהד' בובר, עה ע"ב): 'אתה מוצא בחג ישראל מקריבים שבעים פרים על שבעים אומות, לפיכך היו צריכין להיות אוהבין אותנו, לא דיין שאין אוהבין אותנו, אלא עוד שונאין אותנו, שנאמר "תחת אהבתי יִשְׁטַנּוּנִי"'. תַּחַת אַהֲבָתִי יִשְׁטַנּוּנִי: תה' קט, ד. 21-22 פִּיחַת בְּקֶרְבָּנוֹתֶיהָ: כוונתו לפרי החג ההולכים ומתמעטים בכל יום מימי חג הסוכות. ראה במ' כט, יב-לד והשווה בבלי, שבת כא ע"ב. 23 כִּי חֶסֶד לְאֻמוֹם יִתְמַעֵט: כוונתו שפרי החג המתמעטים מרמזים על כוחן של אומות העולם שילך ויתמעט. חֶסֶד לְאֻמוֹם: צ"ל: 'לאומים', הצירוף על פי מש' יד, לד. 24 צו: כמו: ציווה. אפשר שיש לנקדו: 'צו', וכוונתו: 'מַצְוֹת'. הַיּוֹדֵעַ יְמֵי תְּמִימִי[ם]: כינוי לקב"ה, על פי תה' לו, יח. 26 שְׁנ[אֻנִּי] <כָּב> שִׁים <תְּמִי> מִים: אפשר שכוונתו לקרבן התמיד. ראה במ' כח, ג. ללשון ראה ויק' יד, י. אבל ייתכן שצ"ל: 'שְׁבַעָה', שהרי בשמיני עצרת הוקרבו שבעה כבשים. ראה במ' כט, לו. 30 קִידוּשׁ מִזְבֵּחַ בְּקִינו[מו]: כאשר

דבר יום ביומו

ר[...]. כי הם עורכים
דמים וחלבי ערכים
ע[ולה] ומנחה ונסכים

35

שלמי זבח כלילם
מועדינו היות כולם
סמוכים לעד לעולם

תכונים בכבוד ועושר
קמים בהצלחה להכש[...]
עשויים באמת וישר

40

ק<דוש>

אל נא

וביו[ם] הש<מיני> עצרת תהיה לכם

1

איומה המובטחת בהיו יהיה
נשענת באהיה אשר אהיה
בת[...]. תהיה
ב<יום> ה<שמיני> עצ<רת> תהיה

45

שמיני בפני עצמו
[....] [נ]חלתו ועמו
פדות לשלח לע[מו]
[כי] רוצה יי בעמו

גם א[...]. [....] בבריתו
שמיני הוחתלה ביאתו
ד[...]. [מל] לזקנתו
בן שמונת ימים פאשר [צנה את]

50

הן שבעה נסתרגו בסוכת ענניו

התקיים קידוש המזבח. ראה שמ' מ, י. אפשר גם שכוונתו להקמת המזבח בימי עזרא. ראה עז' ג, ב-ג. 32-31 להקריב ... ביומו: ראה ויק' כג, לז: 'אלה מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש להקריב אשה ליי עלה ומנחה זבח ונסכים דבר יום ביומו'. השווה גם לעז' ג, ד. 33 הם: ישראל. 34 דמים וחלבי: לצירוף ראה יח' מד, טו ועוד. ערכים: קרבנות. 35 ע[ולה] ומנחה ונסכים: השווה ויק' כג, לז. 38-36 שלמי וכו': נראה ששיעור הטורים: קרבנות מועדינו יחודשו ויתקיימו לעולם. כלילם: כינוי לקרבנות. סמוכים לעד לעולם: תה' קיא, ח ומדרשו בתנחומא פינחס יז (מהד' בובר, עח ע"ב ואילך): 'אבל המועדות האלו אינן בטלן לעולם, ולא החדשים, למה שהן להקב"ה, שנאמר מועדי ה' (ויק' כג, ב), ואומר אלה הם מועדי (שם) [אלה מועדי ה'] (שם ד), לכך אינם בטלים לעולם, ועליהם נאמר "סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר"'. 39 תכונים: מתוקנים. בכבוד ועושר: נראה שכוונתו שהמכבד את המועדים זוכה לכבוד ועושר. 40 להכש[...]: נראה להשלימו: 'להכשר', וכוונתו ששמירת המועדים תביא את שומרם להצלחה במעשיו. 41 עשויים וכו': תה' קיא, ח, וראה בביאור לטור 38.

1. 42 איומה: כינוי לכנסת ישראל, על פי שיה"ש ו, ד ומדרשו. בהיו יהיה: על פי בר' יח, יח. 43 נשענת: שמה מבטחה. באהיה אשר אהיה: כינוי לקב"ה, על פי שמ' ג, יד. 45 ביום וכו': במ' כט, לה. 46 שמיני בפני עצמו: ראה לעיל בביאור לטור 18. 48 פדות ... לעמו: על פי תה' קיא, ט. 49 כי וכו': תה' קמט, ד. 50 א[...]: נראה להשלים: 'איתן', כינוי לאברהם. בבריתו: נראה שמדבר בברית המילה. 51 הוחתלה ביאתו: איני יודע כוונתו. 52 לזקנתו: נראה שמדבר בהולדת יצחק ובהכנסתו בברית המילה. 53 בן וכו': בר' כא, ד. 54 שבעה: שבעת ימי סוכות. בסוכת ענניו: ראה מכילתא דר"י מסכתא דויהי בשלח פתיחתא (מהד' הורביץ-רבין, עמ' 80): 'ר' עקיבא אומר אין

- 55 [בנו קרבנות עניניו
וכמו כן שבועה עש [...]
בי>יום< הש>מיני< קר>א< משה ל[א]>הרן< ולבניו
- 60 זרע קודש הנ[...]. נקדשת חוללתו
כשבועה לסוכה תשמר[...]. לטהרתו
חוק שמיני זה כשימחת גילתו
וביום הש>מיני< ימול ב[ש]>ר< ערלתו
- 65 טכס כבש ללידה בהימצא
שבועה ושמונה כהקצה
שבועה תחת אמ[ו] ימצא
ומ>יום< הש>מיני< ונה>לאה< ירצה
- 70 כטל [ה] שמיני [שני מקראי קודש
כחומשים [שנים בשביעי חודש
לחוגגי שבועת [ימי]ם בקודש
ביום הש>מיני< מקרא קודש
- 70 [מ] כל ימים הנספדים
שביעי שמת [ל] מותרים
נזר שביעי עון עותרים
[ו] ביום הש>מיני< יקח לו שתי תורים
- 75 סידור קרבן ריח אשה
בשנים עשר ימי מחשה

60 זה] נוסף בין השיטין א 75 עשר] נוסף בין השיטין א

סוכות אלא ענני כבוד... אין לי אלא לשעבר, לעתיד לבא מנין? ת"ל וסוכה תהיה לצל יומם'. 55
עניניו: מצוותיו. 56 שבועה: נראה שמדבר בשבעת הימים הראשונים של ימי המילואים. ראה ויק'
ח, לה-לו ובטור הבא. 57 בי>יום< וכו': ויק' ט, א. ראה פדר"כ ביום השמיני עצרת ד (מהד'
מנדלבוים, עמ' 428): 'זר' עזריה בשם ר' יהודה בר' סימון פתר קריא במילואי'. תן חלק לשבעה, כי
שבעה ימים ימלא את ידם (ויק' ח, לג). וגם לשמנה, ויהי ביום השמיני קרא משה (שם ט, א). 58-
59 זרע וכו': כוונת הפייטן בטור זה ובשלאחריו איננה ברורה. קרוב שהגרסה המקורית הייתה:
'הנקדש תחוללתו', ו'תחוללת' היא האשה היולדת על שום יש' נא, ב. ב'כשבעה ... לטהרתו'
התכוון הפייטן לשבעת ימי הטומאה של יולדת זכר, שביום השמיני נטהרת האשה לבעלה. ראה
ויק' י, ב. 60 חוק שמיני: מצוות המילה. ראה פדר"כ ביום השמיני עצרת (מהד' מנדלבוים, עמ'
429): 'תן חלק לשבעה, אילו שבעה ימי נידה. וגם לשמנה, אילו שמונה ימי מילה. א' הקב"ה אם
שימרת שבעת ימי נידה כראוי הרי אני נותן לך בן זכר ואת מוהלו לשמונה, ביום השמיני (ויק' יב,
ג). כשימחת גילתו: אפשר שכוונתו למדרש שבבבלי, נדה לא ע"ב: 'ומפני מה אמרה תורה מילה
לשמונה, שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים'. 61 וביום וכו': ויק' יב, ג. 62 טכס: סדר.
כבש ללידה בהימצא: כאשר כבש נולד לאמו. 63 שבעה ושמונה: כמפורט בטורים הבאים.
כהקצה: כאשר יוקצה ויופרש לקרבן. 64 שבעה תחת אמ[ו]: על פי ויק' כב, כז. מראש הטור
חסרה מילה, כמוכח מסדר האלפבית. 65 ומ>יום< וכו': ויק' שם. 66-67 כטל: איני יודע להולמו,
אך נראה שמדבר בשני מקראי קודש שחלים בזה אחר זה: סוכות ושמיני עצרת. 68 שבועת [ימי]ם:
כנראה שבעת ימי סוכות. 69 ביום וכו': ויק' כג, לו. 70-71 [מ] כל ... שמת: אולי רומז לנאמר
בפדר"כ ראש השנה י (מהד' מנדלבוים, עמ' 344): 'בימים השביעי חביב, ויברך אלהים את יום
השביעי (בר' ב, ג). מותרים: כנראה כינוי לישראל שיתרה חיבתם לפני הקב"ה או לכל השביעים
שחיבתם יתרה. 72 נזר שביעי: מדבר בנזיר שנטמא הנטהר שבעת ימים וביום השביעי מגלח
ראשו. ראה במ' ו, ט: 'וכי ימות מת עליו בפתע פתאם וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו
ביום השביעי יגלחנו'. עון עותרים: נראה שכוונתו: ומתפלל לכפרה על עונו. 73 [ו] ביום וכו': ויק'
טו, יד. פסוק זה המדבר בזב הובא כאן בטעות וכוונתו הייתה לבמ' ו, י: 'וביום השמיני יבא שתי
תרים'. 74 קרבן ריח אשה: מדבר בקרבנות הנשיאים (במ' ז, י ואילך). 75 בשנים עשר ימי מחשה:

עידן שְׁמִתִּי מִלְּהִינְשָׁה
בְּיוֹם הַשָּׁמִינִי <נְשִׂיא לְבָנִי [מִנְ]שָׁה

פָּאָר שְׁמִינִי תִמָּה נִצְפָּרֶת
[..] וְתִפְאָרֶת וְסוּפּוֹ עֲטָרֶת
צִהְלֶת [....] נּוֹצֶרֶת
בִּי <וֹם> הַשָּׁמִינִי <עֲצָרֶת>

80

קִינָא בֶן יָקָה [...] חַג בְּנוּעִם
כְּדָת מִיּוֹצֶעֶת בְּטוֹב [ט]עם
ר[.] שְׁבָעָה בְּאִמְ[רִי] נּוֹ[עִם]
[בְּיוֹם הַשָּׁמִינִי שֶׁלַח אֶת הָעָם]

85

אולי: בשנים עשר הימים שבהם נחנך המשכן לשם ה'. מחשה: כנראה כינוי לה', על שום יש' נז, יא: 'הלא אני מחשה'. 76 עידן שְׁמִתִּי מִלְּהִינְשָׁה: קבעתי זמן כדי שלא יישכח. 77 ביום וכו': במ' ז, נד. ראה פדר"כ (שם): ר' סימון פתר קריא בנשיאים. תן חלק לשבעה, ביום השביעי נשיא לבני אפרים (במ' ז, מח). וגם לשמנה, ביום השמיני נשיא לבני מנשה (שם שם נד). 78 שמיני: שמיני עצרת. תמה: כינוי לכנסת ישראל, על פי שיה"ש ה, ב ומדרשו. נצפרת: מתעטרת. 79 [...] תפארת וסופו עטרת: קרוב שכוונתו שיום טוב חל בתחילתו ובסופו של הרגל - סוכות ושמיני עצרת. 80 צהלת: שמחת יום טוב. [...]: אולי יש להשלים 'שְׁבָעָה', וכוונתו למצוות שמחה בשבעת ימי החג. נוצרת: נושא הטור היא כנסת ישראל. 81 בִּי <וֹם> וכו': במ' כט, לה. 82 קינא וכו': נראה שמדבר בחנוכת המקדש בימי שלמה, ואולי רומז לכך ששלמה ביטל באותה שנה את יום הכיפורים מפני שמחתה של חנוכת המקדש. בן יקה: כינוי לשלמה, על פי מש' ל, א ומדרשו למשל בשיהש"ר א, י. 83 כדת: כדברי התורה. ראה בבלי מו"ק ט, ע"א: 'מאי דרוש? אמרו: קל וחומר, ומה משכן שאין קדושתו קדושת עולם, וקרבתו יחיד - דוחה שבת דאיסור סקילה, מקדש דקדושתו קדושת עולם וקרבתו צבור, ויום הכפורים דענוש כרת - לא כל שכן?!' מיוצעת: ערוכה. בטוב טעם: הצירוף על פי תה' קיט, סו. 84 שבעה: שבעת ימי חנוכת המקדש, ראה מל"א ח, סה. באמ[רִי] נּוֹ[עִם]: בדברי שבח לה'. הצירוף על פי מש' טו, כו ועוד. 85 [ביום] וכו': מל"א ח, סו. ההשלמה מדעת.